

Ковалівська С. М.
СП-03, ФСП НТУУ «КПІ»
Науковий керівник:

Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-АНАЛІЗУ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

З набуттям чинності нового КПК України відбулася демократизація процесу досудових розслідувань. Робота правоохоронців направлена на максимальне забезпечення прав і свобод громадян, що гарантує Конституція України. Значно зросла роль слідчих підрозділів, представники яких несуть відповідальність за об'єктивність і повноту досудових розслідувань. Виникає необхідність підняття на новий рівень криміналістичних методів, що застосовуються при розшуку злочинців. Перспективним в Україні та одним з ефективних методів дослідження речових об'єктів є ДНК-аналіз. Завдяки йому можна з високим рівнем ймовірності ідентифікувати особу злочинця та довести його причетність до вчинення протиправних дій. Цей метод є актуальним, адже злочинця можна ідентифікувати за біологічними слідами потерпілого, що має досить важливе значення при розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів.

Нещодавно у Великобританії вперше засудили декількох злочинців, вина яких була визнана за допомогою аналізу ДНК. Ще у 1984 році англійський генетик Алек Джеффриз дослідив, що молекула ДНК складної речовини має свої особливості для кожної людини і настільки ж унікальна, як і відбитки пальців.

ДНК є у будь-якій живій клітині, тому, щоб з'ясувати, чи була дана людина на місці злочину чи ні, достатньо проаналізувати виявлені там волосся, частинки шкіри, плями крові, слини, сперми або будь-яких інших біологічних виділень організму. Зважаючи на це, Британська поліція почала створювати базу даних, яка містила інформацію про ДНК всіх, хто мав неприємності з законом. Зараз ці бази є найбільшими у світі, та налічують понад 5 мільйонів записів станом на 2007 рік.

На відміну від багатьох держав світу, в Україні і досі законодавчо не врегульовано питання формування обліку генетичних ознак людини щодо створення та функціонування єдиної Національної бази даних ДНК. Існує лише реєстр ДНК невідомих трупів. Також проблемним питанням є те, що функціонує недостатня кількість ДНК-лабораторій в експертних підрозділах МВС, МОЗ, а в підрозділах СБУ вони взагалі відсутні.

Застосування методу ДНК-аналізу є дієвим і тому, що за його допомогою можна ефективніше розшукувати безвісти зниклих осіб, встановлювати особистість невідомих трупів, ідентифікувати жертв авто і авіа катастроф. Для цього слід зайнятися розробкою нормативно-правової та матеріально-

технічної баз. Метод також використовується для встановлення ідентичності людських залишків, відповідності донорських органів, тесті на батьківство, дослідження популяції диких тварин і встановлення походження продуктів харчування. Метод може використовуватися і для перевірки гіпотез про походження етнічних груп. Зазвичай тест є добровільним, але може бути обов'язковим за допомогою судового ордеру або запиту.

Використовувати ДНК – аналіз експерти розпочали ще в 1994 році. З 2005 по 2012 роки створено 8 регіональних ДНК-лабораторій, але вони на жаль не задовольняють в повному обсязі потреби МВС у розкритті та розслідуванні злочинів. Проблемним є повільне наповнення бази, на сьогодні це лише 8 тисяч ДНК-профілів осіб, які підозрювалися або обвинувачувалися у вчиненні злочинів.

Створення єдиної інформаційної системи - бази даних генетичних ознак людини, сприятиме кардинальному покращенню судово-експертної діяльності.